

DÉLMAGYARORSZÁG

Péntek, 1937. okt. 29.

Politikai napilap

XIII. évfolyam 247. sz.

A magánalkalmazottak munkaideje

Rövid kéthónapos időközben az ipari és kereskedelmi érdekképviselők a második rendelet tervezetét kapták meg, amely a magánalkalmazottak életkörülményein van hivatva javítani. Az első rendelet, amelynek kibocsajtása a legközelebbi napokra várható, az évenkénti fizetéssel szabadságról intézkedik. A mostani tervezet általánosságban szabályozza az ipari, kereskedelmi és bányavállalatokban alkalmazott tisztviselők munkaidejét. Nem állítjuk, hogy ez a rendelettervezet forradalmi változást jelentene a magántisztviselők viszonyaiban. Azt sem mondjuk, hogy nincsenek országok, amelyek már messzebbre nem mentek el az alkalmazottak szociális helyzetének törvényes megvédésében. Nálunk is vannak vállalatok, amelyek saját jószándékukból már eljutottak úgy a heti negyvennégy órás munkaidőig, mint a szombat déltől hétfő reggelig terjedő pihenőig, mégis együtt érzünk a magántisztviselőknek azzal a széles rétegével, amely különösen azért fogadja örömmel ezeket a rész-intézkedéseket is, mert bennük a kezdetét véli látni egy olyan szociálpolitikának, amely a termelő társadalomnak eddigi legkevésbé védett rétegét kívánja védelemben részesíteni.

„A tisztviselő ur” sokszor irigylet és kíváncsiságnak tekintett fogalma gyakorta nagyon kevésbé irigylésre méltó valóságot takart. A tisztviselő ur, aki a kereskedelmi vállalat, pénzintézet, vagy gyár irodájában körmölt reggeltől estig, a munkaadó érdekeltségéhez számított, aki nem részesedhetett a munkások tömegerejéből folyó helyzeti előnyökben. A tisztviselő, aki vasaltnadrágban volt kénytelen az irodán kívül megjelenni, egy helytelen fikcióból kiindulva duplán adóztatta meg az állam, mintha bizony az anyagi gondokkal küzdő magántisztviselők mindegyike vezérigazgatói fizetést vágott volna zsebre és mintha a magántisztviselők között osztott volna meg a kevésszámú konjunkturalis vállalatok minden jövedelmét. A társadalom az élen állók kis száma mögött nem látta meg a szerény fizetésű, de annál jobban kihasználtságú tisztviselők nagy tömegeit. A társadalom általánosított és ez az általánosítás hosszú esztendőken keresztül sokezer családfőnek és még több ezer családtagnak és hozzátartozónak reménytelen és vigasztalan küzdelmét jelentette.

Pedig a tisztviselő problémája nem egyszerű pénzkérdés és nem intézhető el egyszerűen a havi javadalmazásnak némi fel-emelésével, vagy drágasági pótlék és évvégi renumeráció engedélyezésével. A tisztviselő problémája egyúttal a munkaerő kérdése, annak a munkaerőnek kérdése, amely a termelőnek és gazdasági értékőblenek létrehozásának leghatalmasabb tényezője. A tisztviselő munkabereje nemzeti érték, része a nemzet termelői tőkéjének. Ezt a tőkét okosan kell használni, mert a kamatozó pénztőkével szemben az a sajátossága, hogy értékét a használat állandóan fogyasztja. A mesterségben való rutin növekedhetik, az évek

száma eredményezhet bizonyos időmegtakarítást jelentő gyakorlatot, a természet örök törvénye szerint maga a munkaerő a használat folyamán állandó értékcsökkenésnek van alá vetve. Ezért kell a munka folyamatába az időközi pihenőket beiktatni és ezért kell a napi és heti kihasználás mérve elé törvényes korlátokat állítani. Mikor az állam saját tisztviselői után a magántisztviselők sorsát sem tekinti közömbösnek, nem jótékonyági és könyörületességi akciót kezdeményez, hanem értéket konzervál és befektetést eszközöl, amely a munkateljesítmény megjavulásában jut legfőképp kifejezésre.

Vannak, akik a mostani két rendeletről, — a fizetési szabadság és maximális munkaidő megállapítása, — egészen rendkívüli eredményeket várnak és azt hiszik, hogy

egyszerre tömérdek új exisztencia fog elhelyezést találni az ipari és kereskedelmi vállalatoknál és pénzintézeteknél. Ebben a vonatkozásban mi nem vagyunk túlságosan optimisták. Statisztikai adatokkal nem tudjuk ugyan alátámasztani, de az érzésünk az, hogy a mai magánalkalmazotti létszámmal még a munkaidő megrövidítése esetén is el lehet végezni a jelenlegi munkateljesítény zömét és legfeljebb rendkívüli esetekben kell majd igénybe venni a külön megfizetett hosszabb munkidőnek a jogát. Az új exisztenciák elhelyezkedését a konjunktúra megjavulása fogja elősegíteni. A munkaidő törvényes rendezése a meglevő exisztenciák védelmét szolgálja s a már működő munkaerőt lesz hivatva konzerválni, sőt gyarapítani.

NOBEL-DIJAT NYERT SZENTGYÖRGYI ALBERT, a C-vitamin világhírű felfedezője

Stockholm, október 28. A Karolin orvosi intézet ma döntött az orvostani Nobel-díjról és azt Szentgyörgyi Albert szegedi egyetemi tanárnak ítélte oda

A szegedi egyetem fiatal tanára az első Nobel-díjas magyar tudós

(A Délmagyarország munkatársától.) Csütörtökön, a késő esti órákban érkezett meg a szűkszavú hír Szegedre, hogy Stockholmban megtörtént a döntés az idei orvosi Nobel-díj ügyében.

A bizottság a Nobel-díjat dr. Szentgyörgyi Albertnek, a szegedi egyetem világhírű tanárának ítélte oda.

Néhány nappal ezelőtt közzétették a jelentések, hogy Szentgyörgyi professzort is jelölte ennek a kitüntetésnek és bár a beavatottak számítottak arra, hogy a fiatal tudós megkapja ezt a világraszóló kitüntetést, a hír mégis a szenzáció erejével hatott.

Csütörtökön este Szigethy József, a világhírű hegedűművész tartotta nagy érdeklődéssel várt hangversenyt a Tisza-szálló nagytermében, amely zsufolásig megtelt erre az ünnepi alkalomra. A város társadalmának színe-java volt jelen ezen a nevezetes művészi eseményen. A hangverseny szünetében terjedt el a hír, hogy Szentgyörgyi Albert megkapta a Nobel-díjat. Óriási izgalom támadt a hangversenyteremben, mindenki arról a nagy szenzációról beszélt és az izgalom csak akkor csillapodott le, amikor hosszú szünet után a művész ismét megjelent a dobogón és folytatta hangversenyt.

Pedig az első percekben senki sem tudta pontosan, hogy mi is történt tulajdonképpen. A közönség csak annyit tudott az izgatottan továbbadott hírből, hogy a szegedi egyetem tudós professzorát olyan kitüntetés érte, amelynek csak a legérdemesebbek is csak a leg-

ritkébb esetben értek el. Magyar tudós pedig még soha nem kapta meg a Nobel-díjat.

Az első távirat

Stockholmból érkezett és csupán ennyit mondott:

A Karolin orvosi intézet ma döntött az orvostani Nobel-díjról és azt Szentgyörgyi Albert szegedi egyetemi tanárnak ítélte oda.

Néhány perc múlva már új, magyarázó távirat is érkezett.

Stockholm, október 28. A Karolin-intézet néven ismert stockholmi orvostudományi főiskola az 1937. -vi élettan-tudományi és orvostudományi Nobel-díjat ítélte Szentgyörgyi Albert szegedi professzornak az elégetés élettani folyamatai körül tett felfedezéseinek — különös tekintettel a C-vitaminra és a fumar sav katalizációjára — jutalmazásaképen.

A városban úgy tudták, hogy a fiatal tudós nem tartózkodik Szegeden. A Délmagyarország munkatársa érdeklődött

Szentgyörgyi professzor

lakásán és telefonhívására maga a professzor jelentkezett.

— Már tudom az újságot — mondotta a telefonba — Stockholmból kaptam róla telefonértesítést. Jelenleg Stockholmban tartózkodik egy magyar kollégám, Beznák,

Aladár professzor, aki tanulmányuton van. Ő hívott fel az imént és elmondotta, hogy részt vett a bizottság ülésén és amint érte-

Életemnek talán a legboldogabb pillanatához érkeztem el.

mert jól tudom, hogy egy kutató életében csak egyszer érhet ilyen öröm. A döntés részleteit még nem ismerem, de azt hiszem, hogy a C-vitaminra vonatkozó kutatásaim eredményéért részesültem ebben a nagy kitüntetésben. Hogy mi az előzménye ennek az eseménynek? Tíz esztendő

sült a döntésről, azonnal felhívott, hogy közölje velem a jó hírt. Mondanom sem kell, hogy nagyon boldog vagyok.

óta dolgozom egyetlen problémán és közben több érdekes adatra bukkantam. Jelöltje már többször voltam a Nobel-díjnak, de a bizottság eddig nem tartotta elég méltónak munkámat és az eredményeim a kitüntetésre.

Hogy mi a tervem, a jövő programom? Továbbdolgozni.

A további kutatásokra ez a tekintélyes díj most már anyagi lehetőséget is biztosít, aminek az én számomra óriási jelentősége van.

Mindenki örül Szentgyörgyi professzor kitüntetésének. Mindenki boldogan, büszkén veszi tudomásul, hiszen

először történt, hogy Magyarországon dolgozó magyar tudós nyerte el a tudományos életnek ezt a legnagyobb kitüntetését.

De a szegediek még fokozottabban örülnek, hiszen Szentgyörgyi professzort, aki mindössze hét esztendeje dolgozik a város falai között, de azóta szívvel-lélekkel szegedivé vált, amit számtalan esetben be is bizonyított, szegedinek tudja és érzi mindenki.

Szeged öröme

— Olyan boldoggá tett a most kapott hír — mondotta a Délmagyarország munkatársának dr. Pálffy József polgármester —, mintha közvetlenül Szeged várost érte volna ez a páratlan kitüntetés. Szentgyörgyi Albert már eddig is hírt, dicsőséget szerzett városunknak, de azzal, hogy tudományos eredményeivel kiérdemelte ezt a legnagyobb kitüntetést.

világhírűvé tette Szegedet.

A város közönsége és hatósága meg fogja találni a módját annak, hogy örömet és halálját megfelelő formában kifejezésre juttassa a Nobel-díjas tudós előtt éppen úgy, mint a szegedi egyetem előtt, amelynek régóta igaz büszkesége Szentgyörgyi Albert.

Szentgyörgyi Albert fiatalember. A tudományos Nobel-díj történetében nem sokszor fordult elő, hogy negyvennégy éves tudóst ért volna ez a kitüntetés. Az orvosi diploma megszerzése után hosszú évekig dolgozott külföldön kutatások terén elért eredményei révén. Hét évvel ezelőtt, 1930-ban került Szegedre, a szegedi egyetem kötelekebe és a vegytani intézet igazgatójává nevezték ki. Első laboratóriumát a Kálvária-téren, a felsőipariskola alagsorában rendezte be és itt jutott arra a felfedezésre, amelyet most a tudományos világ a Nobel-díjjal értékelt. Itt jött rá, arra, hogy

a C-vitamint

a szegedi paprika tartalmazza aránylag igen nagy mennyiségben és felfedezte a vitamin előállításának módját is.

Felfedezéseinek, találmányainak jelentőségét ma már az egész világ ismeri és méltányolja. Amikor először kapta szárnyra a világhír a nevét, a legnagyobb külföldi tudományos intézetek kelték versenyre azért, hogy leköthessék előadások tartására. Egymásután kapta a meghívásokat és 1934-ben külföldi előadókörutatót tett, amelynek során igen sok helyen tartott előadást kutatásainak eredményeiről. Mindenütt óriási lelkesedéssel fogadták és ünnepelték a fiatal tudóst, aki hazaérkezése után változatlan buzgalommal folytatta kutató munkáját és csakhamar új felfedezéssel ajándékozta meg a világot. Rusznák István professzorral együtt felfedezte

a P-vitamint,

amelynek jelentősége az orvostudományban talán még a C-vitaminnál is nagyobb.

Ezt a tudományos felfedezést nemrég az angol sajtó hasábos cikkekben ismertette és méltányolta. A magyar közvélemény éppen az angol sajtó híradásaiból értesült a fiatal tudós újabb nagy eredményeiről.
Szentgyörgyi Albert

tipusa a modern tudósnak.

Ha kilép laboratóriuma ajtaján, magánemberre változik, aki különben fáradhatatlan, lelkes segítőtársa tudományos kutatásaiban — és leányával — aki egyébként szintén orvosnak készül — együtt leglelkesebb hódolója a sportnak, különösen tenniszhez szeret, kitűnő autóvezető és ami talán egy tudósnál a legszokatlanabb, — kitűnő táncos. Sokan vannak Szegeden, akik sokszor gyönyörködve nézték a rokonszenves professzort, amint a kávéház parkettjén jókedvűen tangózik a feleségével, vagy a leányával. Szentgyörgyi Albert külseje sem emlékeztet a tudósok jellegzetes alakjára, inkább a keresetlenül elegáns férfitípus, amelyet leginkább az amerikai filmekről ismerhet a közönség.

Ezek az apró egyéni tulajdonságok, amelyek a kiváló tudós személyét már eddig is mindennütt rokonszenvesé tették, még őszintébbé és nagyobbá teszik azt a örömet, amelyet, amelyet az egész város érez világgraszáló kitüntetésé alkalmából.

A kultuszminiszter elsőnek gratulál

Budapest, október 28. A magyar tudóst ért legnagyobb elismerésre Hóman Bálint kultuszminiszter elsőnek gratulált meleg hangú táviratban Szentgyörgyi professzornak.

A „Marcia su Roma” ünnepén

Mussolini a békeszerződések azonnali revízióját követelte

Róma, október 28. A Marcia su Roma tizenötödik évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen nagy beszédet mondott Mussolini, beszédében a békeszerződések azonnali revízióját követelte.

Az ünnep alkalmából Róma zászlódszbe öltözött, mintegy százezer fasiszta érkezett a fővárosba. A Foro Mussolini stadionjában mondotta el beszédét Mussolini.

— A fasiszmus összeforrt az olasz nép lelkével — kezdte —, amely képes volt az olasz impériumot megteremteni.

Köszönetet mondott Hitlernek, hogy elküldötte az ünnepségre Németország képviselőjét. Megemlékezett németországi utjáról és a két nép barátságát hangoztatta.

A továbbiakban a pénzügyi rendszabályokról beszélt. Kijelentette, hogy az olasz pénzügyi rendszabályok nem hasonlíthatók össze más helyen

életbeléptetett rendszabályokkal. Olaszországban a tőke az állam rendelkezésére áll, más államokban az állam a tőke szolgája.

Emelt hangon jelentette ki, hogy Olaszország tizenhatodik évét a béke jelszavával kezdi meg. Hangoztatta, hogy Olaszország hajlandó a békéért harcolni. Ahhoz, hogy a béke áldásait élvezni lehessen, el kell távolítani Európából a bolsevizmust.

Ugyszólván szóttagolva mondta a következőket: — Feltétlenül szükséges az, hogy revízió alá vegyék a békeszerződések kiáltó és képtelen záradékait. Feltétlenül szükséges, hogy egy olyan nagy népnél, mint amilyen a német, biztosítsák Afrika földjén is azt a helyet, amelyet egyszer már elfoglalt és amely ezt a népet most is megilleti. Szükséges az is feltétlenül, hogy Olaszországot békében hagyják.

A japánok körül akarják zárni Sanghait

Sanghai, október 28. Csapej-városrészt elfoglalása után a nemzetközi negyed megkerülésével csütörtökön tovább folytatták előnyomulásukat a japánok. Az a céljuk, hogy minden oldalról körülzárják Sanghait. A japánok a legrégibb városrészt, Nantao irányában nyomulnak előre, bár a nemzetközi negyed közvetlen szomszédságában még mindig elkeseredett harc tombol; 150 kínai katona elbarrikádozta magát a Continental Bank épülete körül és bár minden oldalról körül van zárva, nem hajlandó letenni a fegyvert.

Csapej lángokban áll. A pusztulás szörnyű képet mutat. Londoni jelentés szerint Csapejben kő követ nem maradt.

Hátizsákok.

vizmentes ponyva, lótakaró, halászháló, stb. gyári áron
Varga Mihály cégnél, Aradi-u. 4.

A bolgár király a Neuilly-i szerződés katonai kötelezettségei ellen

London, október 28. Az Evening News diplomáciai levelezője szerint Boris bolgár király, aki a jövő héten rangrejtve Londonba érkezik, Chamberlain miniszterelnökkel s a kormány több tagjával tanácskozik. A király fel akarja szabadítani Bulgáriát a Neuilly-i szerződés katonai kötelezettségei alól. Bulgária ugyanis épp úgy, mint a többi balkán állam, fegyverkezik és törvényesíteni akarja katonai helyzetét.

De Mann alakít kormányt Belgiumban

Brüsszel, október 28. A király megbízta De Mann-t, az eddigi pénzügyminisztert az új kormány megalakításával. De Mann a megbízást elfogadta.